

ORYANTALİZM DÜŞÜNÇESİ DOĞRULTUSUNDA “THE JAPAN PUNCH” DERGİSİ KARİKATÜRLERİNDEKİ “ÖTEKİ JAPONYA” İMGESİ

THE IMAGE OF “OTHER JAPAN” IN THE CARTOONS OF “THE JAPAN PUNCH” MAGAZINE WITHIN THE CONTEXT OF ORIENTALIST THOUGHT

Yasemin YAZICI

Research Assistant, Erciyes
University, Faculty of Letters,
Department of Japanese Language
and Literature, Kayseri, Turkey
ORCID: 0000-0002-3110-8300

Sorumlu yazar/ Corresponding author:

Yasemin YAZICI,
Research Assistant, Erciyes
University, Faculty of Letters,
Department of Japanese Language
and Literature, Kayseri, Turkey
Email: dyasemin@erciyes.edu.tr

Geliş Tarihi/Submitted:
16.05.2022

Kabul Tarihi/ Accepted:
18.06.2022

Anahtar Kelimeler:

Oryantalizm, Öteki, Japonya, Japan
Punch, Charles Wirgman

Keywords:

Orientalism, Other, Japan, Japan
Punch, Charles Wirgman

Kaynak gösterme/Citation:

Yazıcı, Yasemin (2022).
“Oryantalizm Düşüncesi
Doğrultusunda “The Japan Punch”
Dergisi Karikatürlerindeki “Öteki
Japonya” İmgesi”. *World Language
Studies (WLS)*, 2 (1): 43-59

Özet

Bu çalışmada, 1862-1887 yılları arasında Yokohama’da İngiliz Charles Wirgman editörlüğünde yayımlanmış olan “The Japan Punch” dergisindeki karikatürler üzerinden, İngiltere örneğinde Batı’nın Japonya’ya karşı oryantalist yaklaşımı ele alınmıştır. Kelime anlamı olarak Doğu araştırması olarak tanımlansa da oryantalizmin, bireyi ve toplumları nesne konumuna getirdiği ve Batı’nın üstünlük anlayışına hizmet ettiği yönünde eleştiriler yoğunudur. Oryantalist bakış açısı ile birlikte ortaya çıkan “öteki” kavramı ve Japonya’ya atfedilen “öteki kimliği” de çalışmanın anahtar kavramlarından. Bu kavram, Batı’nın kendini tanımlamak için öncelikle kendisinden daha aşağıda konumlandığı bir nesne olarak “öteki” kimliği oluşturması ve bu nesne üzerindeki tahakkümünü haklılaştırma çabası olarak açıklanabilir. Çalışmada temel sorunsal olarak, The Japan Punch Dergisi’nin sadece bir Doğu araştırması mı yoksa Japonya’ya “öteki” kimliği atfeden ve sömürge anlayışına hizmet eden ideolojik bir araç mı olduğu tartışması ele alınmıştır. Karikatürlerin değerlendirilmesi, Oryantalizmin ve “öteki” imgesinin felsefi temelleri ve dönemin siyasi gelişmeleri göz önünde bulundurularak yapılmıştır. İncelemeler neticesinde, karikatürlerde Japonya ve hatta diğer Asya ülkelerine ötekileştirici çeşitli fiziksel ve mental sıfatlar atfedildiği, siyasi imgelerle ise Batı’nın Japonya ve Asya üzerindeki sömürge politikaları yansıtıldığı tespit edilmiştir.

Abstract

In this study, the orientalist approach of the West in British sample is studied through the cartoons in “The Japan Punch” Magazine published in Yokohama by Charles Wirgman in 1862. Although as the meaning it is defined as the study of Orient, there are serious criticisms that orientalism makes individuals and communities an object and serves the West’s hegemony. The term of the “other” emerged with the orientalist view and the “other identity” which is attributed to Japan are key concepts of the article. This term can be explained as West’s attempt to define itself and justify its hegemony through identity of the “other” as an object which is lower than itself. Concerning the Japan Punch Magazine, the question of whether it was really published as an Oriental research or it had an Oriental perspective which saw Japan as the “other” and served to the colonialism mentality is significant. The evaluation of caricatures was made by taking into consideration the philosophical foundations of Orientalism and the “other” idea and political developments of that period. As result of research, it has been ascertained that in caricatures, various physical and mental adjectives were characterized to Japan and even other Asian countries and imperial policies of West on Japan and Asia are reflected via political images.

GİRİŞ

Oryantalizm, sözlük anlamı olarak “Doğu Bilimi”¹ manasına gelmekle birlikte, “Avrupa ve Asya arasındaki kültürel ilişkiyi”, “Doğu kültürlerinin ve geleneklerinin incelenmesindeki uzmanlaşmayı” ve “dünyanın Doğu olarak isimlendirilen bölgesi hakkındaki ideolojik varsayımları, imgeleri ve hayali resimleri”² anlatmaktadır. Lisa Lowe, zamana göre Doğu (Orient) kavramının 18. yy.’da Orta Doğu, 20. yy.’da ise Orta ve Güneydoğu Asya olmak üzere farklı coğrafyaları işaret ettiğini vurgulamıştır (Yoon, 2017, s. 1134) Bu tanımların yanı sıra Edward Said ve Hobson gibi isimler oryantalizmi, sömürge anlayışına hizmet ettiği gerekçesiyle eleştirmiştir. Bu eleştirel yaklaşımlarda, Batı’nın gelişmemiş topraklara uygarlık götürme misyonu altındaki her türlü faaliyeti oryantalizmin bir unsuru olarak değerlendirilmektedir. 1700’lerden sonra Avrupa düşünce yapısında belirgin bir biçimde Doğu-Batı ayrımı görülse de esasında oryantalist bakış açısının Yunan-Pers Savaşlarına kadar dayanan felsefi kökenleri çalışmalarda ortaya konmuştur. Doğu’ya gönderilen rahipler dahi oryantalist çalışmaların bir unsuru olarak ele alınmakta; bununla birlikte oryantalizm de sömürgeciliğin felsefi temeli olarak kabul edilmektedir (Aksoy, 2018, s. 1, 36). Japonya özelinde bakıldığında, Batı’daki ilk Japonya ve hatta Kore algısının oluşumunda Fransız edebiyatının rolü dikkat çekmektedir. Léon de Rosny tarafından Paris’te düzenlenen ilk “Oryantalistler Konferansı” ve Pierre Loti’nin Madam Krizantem’i Japonya’ya karşı bakış açısını şekillendiren çalışmalara örnek gösterilmektedir (Yoon, 2017, s. 1133). Doğu araştırmaları konusunda, özellikle Japonya hakkındaki gözlem ve incelemeli ile oryantalistler arasında sıklıkla Pierre Loti’nin ismi zikredilmektedir ancak Erdemir’e göre, “Loti’nin yazdıkları egzotizmle ilintili olup planlı bir sömürge edebiyatı değildir” (Erdemir, 2011, s. 130). Ayrıca, Doğu araştırmaları içerisinde özellikle Japonya araştırmacısı olarak Chamberlain, Sansom, Reischauer ve Lafcadio Hearn’ın isimleri de zikredilmektedir (Minear, 1980, s. 508).

Oryantalizmle birlikte ortaya çıkan öteki kavramı ise, Batı’nın kendini tanımlamak için önce bir “öteki” tanımlayarak böylece kendisine de bir kimlik oluşturma çabası olarak görülmektedir. Nesne durumundaki “öteki” daima “ben” den aşağıda konumlandırılır (Köse, Küçük, 2015, s. 116). Bilhassa Fransız bakış açısında Japonya’nın “öteki” olarak konumlandırılması, Aydınlanma Dönemi düşüncesi ile gelişen bireycilik anlayışına

¹ <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 05. 05. 2022).

² <https://islamansiklopedisi.org.tr/oryantalizm> (Erişim Tarihi: 05. 05. 2022).

bağlanmaktadır. Çünkü Fransız oryantalist yaklaşımında, Japon toplumunda kök salmış güçlü aile bağları Japonya'yı "Asyalı (Asiatic)" göstermektedir (Yoon, 2017, s. 1139).

Oryantalist bakış açısı siyaset, edebiyat, görsel sanatlar, arkeoloji vs. birçok disiplinde ortaya çıkmaktadır (Roberts, Jones, 2005, s. 2). Bu çalışmada ise oryantalizm ve öteki kavramı, 1862 yılında Yokohama'da yayına başlayan "The Japan Punch" dergisindeki karikatürler odaklı ele alınacaktır. Esasında, Avrupa karikatürlerinde Japonya'nın belirgin biçimde öteki olarak görülmesinin ilk örnekleri, İngiliz Punch dergisinde görülmektedir. Japonya'da ise Meiji Dönemi'nde elbette sosyal değişimler ve teknolojik gelişmelerle popüler medyada da gelişmeler yaşanmıştır. Çeşitli tobac baskıları³ yanı sıra Bigot ve Wirgman⁴ gibi isimlerin Tobac ve Japan Punch dergileri de bu gelişmelere örnektir. Özellikle Bigot ve Wirgman'la birlikte karikatürler, doğrudan Japonya'yı gözlemleyerek ortaya konmuş niteliktedir (Lee, 2011, s. 33-34). Dolayısıyla bu yayınlar, Batı'nın Japon kültürüne ve Japon toplumuna bakışını ortaya koymak açısından önemli verilerdir. The Japan Punch dergisi, Batı'nın Japonya'ya oryantalist bakış açısını yansıtması sebebiyle diğer dergilerden farklı bir örnek sunmaktadır. Mikhailova, Meiji Dönemi siyasi karikatürlerin Japon milliyetçiliğini yansıtan "biz" ve "öteki" (Batılı) görüşünü yansıttığını belirtmektedir (Mikhailova, 2008, s. 156). The Japan Punch dergisinde ise bilhassa Batı'nın Japonya'yı nasıl "öteki" olarak tanımladığını görmekteyiz.

Literatür taramasında, Hackforth ve Roberts editörlüğünde yayınlanan "Edges of Empire Orientalism and Visual Culture" (Hackforth, Roberts, 2005) başlıklı çalışma, bakış açısı olarak makalemiz ile paraleldir. Ancak bahsi geçen eser, Avrupa, Kuzey Afrika ve Osmanlı İmparatorluğu'na odaklanmış, Uzak Doğu'dan ziyade Avrupa ve Yakın Doğu eksenli ele alınmıştır. Fakat temel tartışma noktalarından biri olarak modernleşme ve kimlik kavramları açısından, çalışmamızla benzer yaklaşımdadır.

Çalışmamızın temel amacı, Japonya'nın henüz dış dünyaya açılmadığı dönemde, İngilizler tarafından bu ülkede yayınlanmış olan The Japan Punch'ın, ötekileştirici, Oryantalist bakış açısına sahip bir dergi mi olduğunu yoksa doğrudan sadece Doğu'yu inceleme amacını mı güttüğünü, yayımladığı karikatürler üzerinden ortaya koymaktır. Araştırmamızda incelemiş olduğumuz The Japan Punch dergisine ait karikatürler, Kawasaki Şehir Müzesi'nin çevrimiçi koleksiyonundan temin edilmiştir. Yıl ve sayı olarak koleksiyonda mevcut olan 1862, 1865,

³ Günlük yaşamdaki komik ve nükteli unsurların karikatür olarak basıldığı resimlerdir (Kinko, 2008, s. 28).

⁴ Bigot Meiji Dönemi'nde Japonya'da yaşayan Fransız ressamdır ve bu dönemde Japonya'da Tobac dergisini yayınlamıştır. Wirgman ile ilgili ayrıntılı bilgiler çalışmamız içerisinde özel bir başlık olarak ele alınmıştır.

1866, 1869, 1873, 1875 ve 1886 basımları incelenmiştir. Telif hakkı dolayısıyla görseller metne eklenmemiş, dipnotlarda bağlantı olarak verilmiştir.

1. ORYANTALİZM VE “ÖTEKİ” KAVRAMI

Oryantalizmin⁵ ortaya çıkışına baktığımızda, öncelikli sebep olarak din -özellikle İslam korkusu-, ardından sömürgecilik, ticaret, siyaset gibi temeller karşımıza çıkmaktadır (Aksoy, 2018, s. 7). 19. yy. Oryantalizm anlayışında öncü ülkeler ise İngiltere ve Fransa'dır. Lee, ötekileştirmenin uyguladığı stratejiyi, belirli biçimdeki fiziksel ve mental özellikleri vurgulayarak eşitsizlikleri haklı çıkarmak şeklinde açıklamaktadır (Lee, 2011, s. 48-49). Homi Bhabha'nın kolonyal taklit kuramına göre ise kolonyal taraf, özne olarak kendi nesnesini yaratır ve bu nesne olan “öteki” de özneyi taklit etmeye zorlanır. Bhabha bu durumu, “Öteki'nin kimlik imgesi sürekli bir eksiklik tehdidi altındadır” şeklinde açıklamaktadır (Ersöz, Uslu, 2015, s. 72, 74). Bhabha'nın kuramında temel noktalardan biri de “öteki”nin özneyi taklit ederek aslında bir direniş ortaya koymasındır (Özdemir Eroğlu, 2020, s. 168). Bu durum, Lacan'ın psikanaliz kuramında, bebeklerin büyüme sürecinde kendi varlığını yine aynada gördüğü kendi sureti ile kavrayabildiği şeklinde ele alınan, “ayna evresi” ile de desteklenmektedir. Lord Curzon'un 1909 yılındaki şu beyanatı, oryantlizmin özeti mahiyetinde değerlendirilebilir:

“Doğu insanının yalnız dillerine değil, törelerine, hissiyatına, geleneklerine, tarihine, dinine de aşina olmamız, Doğu ruhu diyebileceğimiz şeyi anlama maharetimiz, kazanmış olduğumuz mevkii gelecekte de koruyabilmemizi sağlayacak tek dayanaktır.” (Mertcan, 2007, s. 12).

Esasen, Doğu-Batı karşıtlığının tarihsel düzlemde, Yunan – Pers Savaşlarında ortaya çıktığı dikkat çekmekle birlikte bu savaşta Doğulu, despotik ve vahşi bir imge olarak tasvir edilmiştir. Doğuya karşı bu bakış açısı, o dönemde dahi oryantlizmin ötekileştirici yanının varlığını işaret etmektedir. Kavramsal olarak da “barbar” kavramına dikkat çektiğimizde, Yunanca konuşamayan, Yunan olmayan toplumların “barbar” olarak nitelendirilmesiyle bir “öteki” profili yaratıldığını görüyoruz (Aksoy, 2018, s. 5). Bu profile göre yönetenleri despot, halkı ise köle ve medeniyetten uzak Asya'ya karşılık, Yunanlılar özgürlük ve erdemi temsil etmektedir. Oryantlist yaklaşımda genel olarak Avrupalılara atfedilen nitelikler “bilinen, tanıdık, rasyonel, erdemli, olgun ve normal” şeklinde sıralanırken, Doğu toplumları “irrasyonel, ahlaksız, çocuksu, farklı vs.” olumsuz özelliklerle betimlenerek “biz” ve “onlar” şeklinde iki dünya yaratılmaktadır (Minear, 1980, s. 507). Kısacası, kendi varlığını ifade etmek için “barbar

⁵ Oryantalizme tepki olarak ortaya çıkan düşünce ise Oksidentalizm'dir.

öteki” nin varlığına duyulan gereklilik, açıkça görülmektedir. Bir manada kimlik inşasını işaret eden bu yapıyı Hegel’in efendi-köle diyalektiğindeki “ben ve öteki” anlayışıyla ele almak, daha net anlamamıza yardımcı olmaktadır. İnsanın “ben” deme sürecini inceleyen Hegel, efendi ve köle diyalektiğinde, insanın kendi benliğini ortaya koyabilmesi için bir savaş hâlinde olduğunu ve bu savaştan galip çıkanları efendi, diğerlerini ise köle olarak tanımlamaktadır. Burada önemli olan husus, öteki bağlamında nesne-özne ilişkisi içinde her ikisinin de birbirinin varlığına bağımlı olmasıdır (Güllük, 2020, s. 109-110). Hegel’in yanı sıra Hume ve Locke gibi isimlerin de siyahlar ve Afrikalılar hakkındaki ötekileştirici söylemleri, oryantalizmin düşünsel temellerini ortaya koymaktadır. Hilmi Yavuz da Doğu-Batı ayrımını coğrafi olarak Heredotos’a, kültürel olarak da Yunanlıların barbar terimine dayandırmaktadır (Aksoy, 2018, s. 7). Bu ayrımın ve Batı’nın ilerlemeci, üstün olduğu algısının dayandığı felsefi temellerden bir diğeri de Augustinus’un “çizgisel zaman anlayışı”dır. Bu anlayışa göre zaman tekerrür etmeyen, düz bir çizgide daima ilerleyen bir yapıdadır (Aksüt, 2020, s. 1195). Oryantalistler de buradan yola çıkarak Batı’nın tarihsel süreç içerisinde daimi olarak ilerlemeci bir çizgide olduğunu savunurlar. Ayrıca “statik Doğu” söylemi de Doğu’nun ilerlemeci değil durağan olduğu düşüncesiyle oluşturulmuştur (Aksoy, 2018, s. 18). Doğu-Batı ayrımı ve Batı’nın üstünlüğü konusunu filolojik temellere dayandıran isim ise Ernest Renan’dır. İslam karşıtlığı temelinde Sami ırkını alt sınıf olarak tanımlayan Renan, Hint-Avrupa dillerini de Sami dillerine göre üstün kabul etmiştir. Esas savı da dil ve hece yapısı dolayısıyla Sami dillerinin geçmişi ifade etmekte oldukça iyi olmasına karşın geleceği aktarmada yetersiz olmalarıdır.⁶

Doğu’nun Batı karşısındaki kimlik inşa sürecini ele aldığı çalışmasında Zarakol, “öteki” algısını açıklamak için Goffman’ın leke kuramı ve Elias’ın “yerleşikler-dışarıdakiler ayrımı” na başvurmuştur. Goffman’ın kuramında toplumda etnisite, din, coğrafya, barbar-medeni vs. birçok kavram altında ötekileştirilmiş grupları “lekeli” olarak tanımlamaktadır. İnsan gruplarının yanı sıra, devletler de gelişmemiş, Batılı olmayan, Hristiyan olmayan, modern, seküler ve demokratik olmayan gibi tanımlamalarla lekelenmiştir. Elias’ın ayrımında ise yine bir toplum içinde aynı niteliklere sahip olan insanlar arasında dahi oraya “ilk yerleşen” olmak üstün olmayı beraberinde getirmektedir. Buna dayalı olarak da Batılılar kendilerini medeniyet sistemine ilk yerleşen olarak gördükleri için, kendileri gibi olmayan tüm toplumları öteki olarak nitelendirmiştir (Zarakol, 2011, 18-19, 28). Burada dikkat çeken önemli bir husus da Batı’nın

⁶ <https://islamansiklopedisi.org.tr/renan-ernest> (Erişim tarihi: 14. 04. 2022).

bu toplumları lekeli ve dışarıdaki olarak nitelendirirken aynı zamanda onlara bunu kabullenme ve utanma duygusunu da yerleştirmiş olmalarıdır.

Batı'daki "öteki" anlayışının tarihsel serüveninde, Rönesans ve Reform hareketleriyle Aydınlanma Dönemi düşüncesinin bu kavramın gelişmesindeki etkisi göz ardı edilemez. Hobson'un "örtük ırkçılığın doğuşu" (Hobson, 2015, s. 199) şeklinde tanımladığı Aydınlanma Dönemi, akılcılık, bilim ve teknolojinin geliştiği ve aynı zamanda Doğu sömürgesinin de hız kazandığı bir devirdir. Oryantalist anlayış da bu sömürüyü meşru duruma getirmiştir. Tarihte birçok fetih için oryantalistlerin Doğu tasvirlerinin rehber oluşu göz önünde bulundurulduğunda, oryantalizmin hem sömürgeciliğe yardım ettiği hem de onu biçimlendirdiği söylenebilir. Aynı zamanda Montesquieu'nun despotluk yönetimini Doğu toplumlarının doğasına uygun gördüğü "Doğu despotizmi" düşüncesi de yine oryantalist bakış açısını destekleyici bir temel niteliğindedir. Fakat bunun aksine Voltaire, Montaigne, Smith gibi birçok Aydınlanma Dönemi ismi, Çin başta olmak üzere Doğu düşüncesine önem vermiştir. Özellikle Voltaire Batı aristokrasisine karşı dururken, Çin'e ait siyasi, teolojik ve felsefi kavramları incelemiştir (Hobson, 2015, s. 200).

Oryantalizme en ciddi eleştiriyi getiren Edward Said, "Şarkiyatçılık" eserinde Foucault'un söylem kuramı ve Gramsci'nin "hegemonya" kavramına başvurarak metodolojisini güçlendirmiştir. Foucault'un kuramına dayanırken, bireyin nasıl bir nesne haline dönüştürüldüğünü tartışır. Hegemonya kavramında ise oryantalizmin güç kaynağı olarak "Batı hegemonyasını" işaret etmektedir. Said Doğu'yu;

"Avrupa'nın en büyük, en zengin, en eski sömürgelerinin mekanı, uygarlıkları ile dillerinin kaynağı, kültürel rakibi, en derin en sık yinelenen Öteki imgelerinden biridir. Ayrıca, Şark, onun karşıt imgesi, düşüncesi, kimliği, deneyimi olarak Avrupa'nın (ya da Batı'nın) tanımlanmasına yardımcı olmuştur"

sözleriyle tanımlamıştır (Said, 2013, s. 11). Eserinde temel savı, özellikle Aydınlanma Dönemi sonrasında Batı'nın yarattığı Doğu imgesinin söylemsel açıdan incelenmedikçe doğru anlaşılamayacağıdır. Aynı zamanda Oryantalizmin sömürge yönetimlerini meşrulaştırmaktan ziyade temelde sömürgeciliğe hizmet ettiği görüşündedir (Said, 2013, s.13, 49).

Said'in yanı sıra, Oryantalizm düşüncesine ve Batı'nın üstünlüğü anlayışına karşı çıkan Hobson, "Batı Medeniyetinin Doğulu Kökenleri" adlı eserinde Ruth Benedict'e atıfla tarihin ve medeniyetin gelişimini tek bir topluluğa veya gruba atfetmeyi ilkel kabilelerin dünyayı sadece kendilerinden ibaret görmelerine benzetmektedir. Buradan yola çıkarak da ilerleme tarihinin

Batı öncülüğünde gerçekleştiği görüşünü, oryantalizm terimi ile aynı manaya gelecek biçimde “Avrupamerkezci” yaklaşım şeklinde adlandırmıştır. Temel savı ise Avrupamerkezci yaklaşımın yanlışlığı ve Batının ilerlemesindeki temel rolün Doğu’ya ait olduğu; 19. yüzyıla kadar Doğu’nun Batı’dan üstün ve önde olduğudur. Ayrıca Hobson’un Japonya’yı sanayi devriminden dahi önce ekonomik gelişim sürecine girdiği gerekçesiyle “geç gelişen” değil, “erken gelişen” bir ülke olarak tanımlaması ve aynı zamanda Japonya’da oryantal despotizmin varlığını reddetmesi çalışmamız açısından önem arz eden bir bakış açıdır (Hobson, 2015, s. 17-18, 85).

Bu eleştirilerden oldukça farklı bir bakış açısı da Harumi Befu’ya ait “özoryantalizm”⁷ tanımlamasıdır. Burada Befu’nun savunusu, Japonya’nın Avrupamerkezci düşünce yapısını kabullenerek Avrupa’nın Japonya’yı ötekileştirmesini otomatik olarak kabullenmesine yönelik bir eleştiridir (Zarakol, 2011, s. 236).

2. THE JAPAN PUNCH VE CHARLES WIRGMAN

The Japan Punch dergisi, Illustrated London News’te muhabir ve aynı zamanda karikatürist olan Charles Wirgman tarafından 1862 yılında Yokohama’da yayınlanmaya başlamıştır. Genel olarak, Wirgman’ın karikatürlerinin Japonya ve Batı arasındaki gerginlik ve anlaşmazlıkları tasvir ettiği düşünülmektedir. The Japan Punch dergisi de Japonya’da yaşayan yabancılar arasında oldukça popüler olmuş ve Japon toplumundaki hızlı değişimleri, Batı kültürünün Japonya’daki yayılımını, kısacası Edo Dönemi sonları ve Meiji Dönemi Japonya’sını yansıtması sebebiyle dönemi anlamamıza yardımcı olan önemli bir kaynak niteliğindedir (Kinko, 2008, s. 29). Fakat İngiliz bir karikatüristin bakış açısıyla ele alınmış olması, Japon toplumuna da Batı’nın gözüyle bakmamızı gerekli kılmıştır.

Wirgman’ın Japonya’da bulunduğu süre içinde, belirli bir düzeyde Japonca bilgisine sahip olduğu, Japon tarzı giyindiği, telli bir çalgı türü olan shamisen çaldığı, Japon bir kadınla evlilik yaptığı yönündeki bilgiler mevcuttur. Ayrıca Doğu Asya’ya ilk gidişi Afyon Savaşı’na sebep olan krizi raporlamak için olup, buradaki deneyimleri ve başarısı sonucunda Japonya’ya görevlendirildiği düşünülmektedir (Clark, 1991, s. 55,57). Yokohama’da bulunduğu dönem, Japonya’nın Meiji Dönemi’nde yaşadığı modernleşme sürecini de yakından takip etme ve raporlama fırsatı tanımıştır.

⁷ Bu terim Zarakol’un Yenilgiden Sonra Doğu Batı ile Yaşamayı Nasıl Öğrendi adlı eserinde tercüme edildiği haliyle kullanılmıştır (Zarakol, 2011, s. 236).

Wirgman'ın editörlüğünde yayınlanan The Japan Punch dergisi, 1862 Mayıs ayında kurulmuş, 1877 Mart ayına kadar aylık olarak düzenli şekilde yayınlanmıştır (Clark, 1991, s. 58). Manga ve karikatürlerin Japonya'daki gelişim tarihine baktığımızda, Japan Punch dergisinde yayınlanan karikatürlerin Batı tarzı karikatürlerin ilk örneklerinden olduğu görülmektedir. Bir Japon ile evlilik yaparak Japonya'da yaklaşık 30 yıl çizim sanatçısı olarak çalışan Wirgman, çizimlerinde Japonya'nın Batı ile ilişkilerini ve Japon toplumundaki Batı taklidini hicvetmiştir (Mikhailova, 2008, s. 157). Bu dönemde, satirik dergi sıfatıyla Japon hükümetinin faaliyetleri başta olmak üzere, Batılılaşma ve Batı ile ilişkilerin ele alındığı, Özgürlük ve İnsan Hakları Savunucularının da yer aldığı birçok dergi yayınlanmış ve bir anlamda hükümetin politikalarına muhalefet oluşturulmuştur (Lee, 2011, s. 41).

Çalışmamızda örneklem olarak The Japan Punch dergisini inceliyor olsak da, makro düzeyde Batı'da resmedilen Japonya imajı “Doğulu ve egzotik öteki, barbar” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda Batı'daki “öteki, barbar” imajında Japonya'nın Kore'deki faaliyetlerinin de etkisi olduğu görüşleri mevcuttur (Lee, 2011, s. 31-34). Said'in Oryantalizm eleştirisinde dile getirdiği gibi, Doğunun Doğulu oluşu keşfedilmemiş, Doğulu olmaya da boyun eğdirilmiştir. Yani Batı kendi üstün gücüne dayanarak Doğu adına onu temsil etmiştir (Said, 2013, s. 15). Çalışmamız açısından, Oryentalist söylem doğrultusunda karikatürlerde “üstün güç” olarak Batı'nın, Japonya'yı okura aktarışı önem arz etmektedir.

3. THE JAPAN PUNCH DERGİSİ KARİKATÜRLERİNDE “ÖTEKİ” İMGESİ

Öncelikle, derginin adının büyük harflerle yazıldığı ve dergi kapağı olduğunu düşündüğümüz bir karikatürde, tarihte genellikle samuraylar tarafından giyilen geleneksel Japon erkek pantolonu *hakama* giymiş ve belinde samuray kılıcı bulunan bir karakter ve etrafında birkaç hayvan resmedilerek egzotik bir görüntü yaratılmıştır. Aynı çizimde, “güneş ülkesi”ni çağrıştıran manada güneşin doğuşu ve beraberinde Japonya'nın önemli simgelerinden biri olan Fuji Dağı resmedilmiştir. Buradaki kanaatimiz, okuyucunun zihninde gizemli ve egzotik bir Japonya imajı oluşturulmaya çalışıldığı yönündedir.

Çalışmamız açısından Japonya'yı Hristiyanlık karşıtı imgesiyle geri kalmış, barbar, öteki olarak anlatan bir karikatürde, İngilizce ve Fransızca protesto yazılarının yer aldığı ve bir din adamının bağlanarak yakıldığı görülmektedir. Burada, oryantalizm kuramını açıklarken zikrettiğimiz üzere, Batı'nın gözünde Hristiyan olmayan veya Hristiyanlık karşıtı toplumların

nasıl öteki imajına sahip olduğunu görebilmekteyiz.⁸ Yani Japonya'nın Hristiyanlık karşıtı faaliyetleri ve karikatürde Hristiyan bir din adamını yakmaları üzerinden “barbar Japon” imajı yansıtılmıştır.

Japonya'nın “geri kalmışlığı” temsil eden önemli imgelerden biri de gözlüktür. 19. yy.'a baktığımızda gözlüğün Japonya'da bir modernlik imajı olarak algılandığı görülmektedir. Lee'nin araştırmasında, 1882 yılında yayınlanan bir karikatürde gözlük takan Japonlar için “Benim neşeli Japon gençlerim, bıkana kadar gözlük takabilirsiniz ancak asla Alman gibi görünemeyeceksiniz” yazılı nota dikkat çekmiştir (Lee, 2011, s. 34-35). Gözlük imgesi Batılılar tarafında son derece alay konusu haline getirilmiş ve Wirgman da bir çiziminde atlara dahi gözlük takmıştır. 1873 yılına ait bir başka karikatürde de *Pastoral* başlığı altında Batılı birinin kır gezisi yaptığı çizimde etrafta gezinen kazlardan birinde yine şapka ve gözlük imgesi kullanılmıştır.⁹

Başka bir çizimde, Yokohama'da yaşayan yabancıların pis kokudan duydukları rahatsızlık ve çevreyi temizleme uğraşları resmedilerek, Avrupalıların Japonya'yı daha yaşanabilir, temiz bir hâle getirdikleri mesajı aktarılmaya çalışılmıştır. Yani burada da Japonların, Batı standartlarına erişemeyen, uygarlaşmamış bir toplum olarak ötekileştirildiğini görmekteyiz (Lee, 2011, s. 36). 1862 tarihli başka bir çizimde de yine yarı insan yarı at figürü üzerinden tam olarak medenileşmemiş bir Japon imajı resmedilmeye çalışılmıştır.¹⁰ At imgesi birçok karikatürde karşımıza çıkmakla birlikte, önemli olabilecek tasvirlerden biri de İngiliz ve Fransız olduklarını düşündüğümüz iki şahsın Japonya kıyılarında tokalaşırken, onlardan oldukça kısa boylu ve daha arka planda resmedilen bir Japon'un sadece at bakıcılığı yapıyor olmasıdır.¹¹ Buradan, artık söz sahibi konumda bir özne olarak Batılı tasvirine karşılık sadece hayvan bakıcılığı yapan “ötekileştirilmiş” bir Japon imajı görmekteyiz. Yine 1865 yılı Aralık ayına ait bir karikatürde, at sırtında bir İngiliz'in “Ata binmeyi çok iyi bilmem ama Yokohama'da sahip olduğum en iyi koltuk bu” ifadesine düşülen dipnotta karikatür çizeri tarafından bu sözlerden farklı düşündükleri belirtilmiştir. Buradan, İngilizlerin Yokohama'da veya Japonya'daki varlıklarını yerleşik ve sağlam gördükleri yorumunu çıkarabiliriz.¹² Hayvan benzetmelerinden bir diğeri ise maymun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir ağaca zincirle bağlanmış ve vücudu kıllarla kaplı olan bir şahsın karşısında sigara içen bir Batılı'nın ağzından

⁸ <https://graphicarts.princeton.edu/wp-content/uploads/sites/158/2014/10/japan-punch5.jpg> (Erişim Tarihi: 23. 04. 2022).

⁹ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000LY> (Erişim Tarihi: 03. 05. 2022).

¹⁰ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000LU> (Erişim tarihi: 29. 04. 2022).

¹¹ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000LW> (Erişim Tarihi: 29. 04. 2022).

¹² <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000M9> (Erişim tarihi: 03. 05. 2022).

direkt olarak “Ne ilginç bir maymun”¹³ cümlesi görülmektedir. Burada söz konusu The Japan Punch dergisi üzerinden Japonlara bakış açısını irdeliyor olsak da, bilhassa maymun benzetmesi üzerinden tüm Asya halklarına bir aşağılama ve ötekileştirmeye gidildiği yorumunu da yapabiliriz.

Medenileşme vurgusuna, 1866 yılı Ocak ayına ait bir karikatürde mağrur duruşlu bir İngilizin karşısında, ondan oldukça kısa boylu olarak resmedilmiş bir Japonun elinde kadeh ve puro tutarken “Sadece uygarlığı aldım” sözleri örnek gösterilebilir.¹⁴ Buradan hareketle, kuramsal çerçevede belirttiğimiz üzere İngiltere’nin veya daha geniş ölçekte Batı’nın uygarlık getirme misyonunu vurgulayan bir oryantalist yaklaşım görmekteyiz. Bir başka karikatürde “Modern Japonya” başlığı altında oldukça geleneksel bir Japon festivali resmedilmiştir.¹⁵ Buradan çıkardığımız yorum, karikatürün yayın tarihi 1866 yılı olması ve resmi olarak Meiji modernleşmesine henüz girilmemiş olması nedeniyle, “Modern Japonya” ifadesinin hiciv olarak kullanıldığıdır. Aynı zamanda Japon modernleşmesi bilim, teknoloji, toplumsal ilerlemeler gibi unsurlardan ziyade Japon kadın ve erkeklerin karşılıklı dans ettikleri bir karikatürle “Hızlı çalışmalarla ilerleyen Japon uygarlaşması” başlığı altında betimlenmiştir.¹⁶

Oryantalist bakış açısındaki barbar-medeni ayrımını ortaya koyan en ilginç karikatür, bir masada karşılıklı oturan mağrur duruşlu bir Batılı ile bir Japon şahsiyet arasında sözlü diyalog kurulmadığı ve üçüncü bir şahsın “Grek dili anlamadığını söylüyor” ifadesinin yer aldığı çizimdir.¹⁷ Kuramsal yapıda da ifade ettiğimiz üzere, Yunanlılar kendilerini tanımlamak için öncelikle Yunanca konuşamayanları barbar ve öteki olarak tanımlamış kendilerini ise onlar gibi olmayan medeni olarak adlandırmıştır. Burada söz konusu Japon vatandaşın Grek dili konuşamamasına yapılan vurgunun temelinde aynı bakış açısının mevcut olduğu kanaatindeyiz.

Modernleşme ile ilgili tespit ettiğimiz bir diğer önemli unsur ise, 1875 yılı Eylül ayı tarihli bir karikatürde, başındaki şapkada Mainichi gazetesi yazılı bir Japon vatandaşın elleri bağlı vaziyette ateşin üzerinde cezalandırıldığı, Herald, Gazette ve Echo du Japon yazılı darağaçlarının yer aldığı bir sahnede, en tepede bir kişinin “Özgür basın ulusların güvenlik vanasıdır!” sözleridir. Hükümet tarafından yazılı basına sık sık sansür uygulandığı Meiji Döneminde, Özgürlük ve İnsan hakları savunucuları başta olmak üzere Batı’nın özgürlük, eşitlik, demokrasi, hak anlayışı sıklıkla dile getirilmiştir. Bu karikatürde de o dönemin

¹³ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000LW> (Erişim Tarihi:29. 04. 2022).

¹⁴ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000MA> (Erişim Tarihi: 03. 05. 2022).

¹⁵ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000MC> (Erişim tarihi: 03. 05. 2022).

¹⁶ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000LY> (Erişim Tarihi: 03. 05. 2022).

¹⁷ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000LZ> (Erişim Tarihi: 03. 05. 2022).

Japonya’ında Batılı liberal değerlerin eksikliği vurgulanarak yine Japonya’nın geri kalmışlığı simgelenmeye çalışılmıştır.

The Japan Punch’ta karşımıza çıkan bir başka karikatürde, Japon erkeklerinin kıyafetlerindeki eski ve yeninin uyumsuzluğu dikkat çekmektedir ve Japonya’nın Batı’ya uyum sağlayamaması hicvedilmiştir. Buna ek olarak karikatürlerde bilhassa Japon erkeklerinin çene ve diş yapıları öne doğru çıkıntılı ve oldukça biçimsiz şekilde resmedildikleri görülmektedir. Burada da oryantalist söylemin fizyolojik vurgusuyla, çirkin, pis, deyim yerindeyse “barbar” bir Japon tasviri karşımıza çıkmaktadır. 1865 yılı Ekim ayında yayınlanan sayıda, at üstünde ilerleyen Japon askerleri için, “Japon askerlerinin memnuniyet verici kıyafetleri” ifadesi dikkat çekmektedir. Çünkü karikatürde modern üniforma içerisindeki atlı Japon subayları övülürken, onların yanında yaya olarak koşuran geleneksel tarzda samuraylara da geri kalmışlık atfedilmektedir. Burada dikkat çeken önemli bir husus da, Japon subaylardan birinin üzerinde Kelt mitolojisinde İngiltere’nin kutsal kralı sayılan tanrı¹⁸ Bran’ın adının yer almasıdır.¹⁹ Buradan İngiliz krallığının Japonya’ya kadar hakimiyeti ideali yorumlanmaktadır.

Karikatürlerde sadece Japonya değil, Çin ile ilgili ifade ve simgeler de tespit edilmiştir. Örneğin, biri ahtapot ve diğeri balon balığı olduğunu düşündüğümüz iki deniz canlısı resmedilerek, altındaki İngilizce notlarda, “Avrupa zihinlerdeki zekadadır, Çin ise istenmeyen şeyler bırakan (dışkılamak manasında da tercüme edilebilir) balıkların yer aldığı karındadır” sözleriyle Çin’in hem bilgelik ve zekadan yoksun hem de pislik ve atık içinde olduğu imajı resmedilmek istenmiştir.²⁰ Yine Çin’i de kapsayan bir başka karikatürde, bacakları sivrisinek şeklinde çizilmiş bir İngiliz Çin ve Japonya üzerinde uçarken, üs notta “İngiliz hükümeti tarafından Uzak Doğu’daki hakimiyete eziyet edecek sivrisinek” sözleri yer almaktadır. Dikkat çeken bir husus da, tepede sivrisinek görünümlü bir İngiliz uçarken Çinli bir vatandaşın savunmasız halde oturup beklemesi, Japonya’nın ise Kapalılık Politikasını yansıtır halde, kendisini bir kafesle korumaya almış olmasıdır.²¹ Burada açık bir şekilde İngiltere’nin Uzak Doğu’da söz sahibi olma ve hakimiyet kurma amacı ortaya konmuştur.

1862 yılı Mayıs ayı yayın tarihi olarak görülen bir karikatürde ise, ellerinde kılıç bulunan çok sayıda Batılının Japonya topraklarındaki çatışması resmedilmiştir. Tarih itibari ile Japonya’nın kapılarını açmaya zorlandığı bir dönem olması dikkat çekicidir. Ayrıca ölen bir

¹⁸ <https://www.britannica.com/topic/Bran-Celtic-god> (Erişim Tarihi: 03. 05. 2022)

¹⁹ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000M7> (Erişim Tarihi: 03. 05. 2022).

²⁰ <https://graphicarts.princeton.edu/wp-content/uploads/sites/158/2014/10/japan-punch3.jpg> (Erişim Tarihi: 23. 04.2022).

²¹ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000MB> (Erişim Tarihi: 03. 05. 2022).

şahsın şapkasında üzerinde o dönem Yokohama’da yayınlanan Japan Herald gazetesine atfeder biçimde “Herald” yazısının bulunması ve kılıcın birinde ise Fransız sanatçı Gillot’un isminin yazılı olması, Batılıların çıkar çatışmasını yansıtmaktadır.²² 1866 yılı Mayıs ayı tarihli bir diğer karikatürde de, “Yokohama’da Kara Gemiler” başlığı altında Amerikalı Amiral Perry’nin Japonya’ya gelişi betimlenmiştir. Burada önemli husus, Amerika’nın gelişi karşısında İngiliz temsilciliğinde silahlanma ve telaşlı koşturmaların resmedilmesiyle yine Batılıların Japonya üzerindeki çıkar çatışmasının ortaya konmasıdır.²³

Bir başka karikatürde “Japonya’da ilk izlenim” ifadesi altında sırtında bebeğini taşıyan geleneksel Japon kıyafetleri içerisinde bir Japon kadın tasvir edilmiştir.²⁴ Burada tespit ettiğimiz önemli husus, Japonya’ya dair ilk intibanın kadın olarak resmedilmesidir ve bu durum Hobson’un Oryantalist bakış açısında Batı’nın eril, Doğu’nun ise korunmaya ve kurtarılmaya muhtaç bir dişi olarak görülmesine yönelik eleştirisi ile bağdaşmaktadır (Hobson, 2015, s. 24). Buradan, Japonya’yı pasif bir nesne olarak konumlandırıp, Batı tahakkümüne bir meşruluk kazandırma çabası çıkarılabilir.

Benzer biçimde yukarıda zikrettiğimiz üzere, Hegel’in efendi-köle diyalektiğini akıllara getiren bir karikatürde de, önlerinde Batı tarzı giyimli bir kişi, arkalarında da üç kişi bulunan bir grup Japon, elleri bileklerinden bağlı vaziyette sıra halinde götürülmektedir.²⁵ Karikatürde yorgun, bitkin, ve bir manada esir düşmüş Japonlar ve ellerinde kılıç mağrur duruşlu Batılılara bakıldığında, Hegel’in düşüncesinde de rastladığımız gibi bir çatışma ortamında galip ve mağlup taraf üzerinden bir kimlik oluşturma çabası çıkarım yapılabilir.

Karikatürlerde, Japonya ile Batı arasında imzalanan eşitsiz anlaşmalara da atıflar görülmektedir. Batı çıkarlarına hizmet eden bu anlaşmalarla ilgili olarak Japonya uzun yıllar bu anlaşmaların yeniden gözden geçirilmesi için mücadele vermiştir. 1862 yılında yayınlanan bir karikatürde, elindeki balta ile bir ağaç kütüğünün üzerindeki Osaka yazılı işarete çakılan çivinin üzerinde “anlaşma (treaty)” yazdığı dikkat çekmektedir.²⁶ Burada, sömürge anlayışına hizmet eden bir oryantalist bakış açısı görmekteyiz. Bunu destekler biçimde Japonya’daki İngiliz varlığının tehlikeye düşmesi endişesini yansıtır biçimde “Japonya’nın bir başka yabancı devletle yeni düzenlemelere girişmesi bilgisi edinilmesi” üzerine “İngiliz bayrağının sabah

²² <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000LU> (Erişim Tarihi: 29. 04. 2022).

²³ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000MD> (Erişim tarihi: 03. 05. 2022).

²⁴ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000LU> (Erişim Tarihi: 29. 04. 2022).

²⁵ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000LU> (Erişim tarihi: 29. 04. 2022).

²⁶ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000LW> (Erişim tarihi: 29. 04. 2022).

8'den gün batımına dek dalgalanacağı"²⁷ dergide açıkça yazılı olarak belirtilmiştir. Ayrıca, Ocak 1866 yayınlı bir karikatürde de “Anlaşmaların İmparator tarafından onaylanması sevinci” başlığıyla ellerinde anlaşma metni ile dans eden İngiliz diplomatlar resmedilmiştir.²⁸ Buradan da anlaşmaların ne denli İngiltere yararına olduğu anlaşılabilir.

Eşitsiz anlaşmalarla yabancılara kendi mahkemelerini kurma hakkının tanınmasını anlatan bir biçimde, “Tuhaf bir mahkeme” başlığı ile yayınlanan bir karikatürde yerde oturan Japonlar “davalı (defendant)” olarak, masada oturan Batılılar “davacı (plaintiff)” olarak tanımlanmaktadır.²⁹ Burada Batılıların, Japonlar karşısında “haklı bir davada” olan taraf olarak betimlendiğini görmekteyiz. Devamında ise bu bakış açısına gelebilecek tepkilere karşılık olarak “Fazla kırılgan bir toplum karikatürize ederek sanatçılarımız önlem almış oldular” ifadesi ile, Japonları ötekileştirici tavırlarını yine onları aşağılayarak örtbas etmeye çalışan bir yaklaşım görmekteyiz.

Bazı karikatürlerde ise sadece Japon vatandaşların betimlemesine değil, Afrika, Ortadoğu ve hatta Osmanlı vatandaşı olduğunu düşündüğümüz şahıs çizimlerine rastlamaktayız. Özellikle 1886 yılı Ekim ayı tarihli bir karikatürde “Paşa” şeklinde ifade edilen bir Osmanlı vatandaşı görmekteyiz.³⁰ Bu hususta The Japan Punch dergisinin sadece Japonya özelinde değil, Asya ve Doğu’yu geniş bir coğrafyayı kapsayan oryantalist bir belleğe sahip olduğu düşünülebilir.

SONUÇ

Batı'nın uzun yıllardır Doğu üzerinde tahakküm kurmasının ve sömürge anlayışının temelindeki Oryantalist bakış açısı sadece siyaset arenasında değil, edebiyat, görsel sanatlar vb. birçok noktada da kendini göstermektedir. Çalışmamızda ele aldığımız üzere, İngilizler tarafından Yokohama'da yayınlanan The Japan Punch dergisinde çeşitli oryantalist unsurlar ve Batı'nın Japonya'ya ve hatta Asya halklarına “öteki” sıfatı ile yaklaşımını tespit etmiş bulunmaktayız.

Öncelikle çalışmamızın kuramsal anlatımında değindiğimiz Goffman'ın leke kuramı doğrultusunda, karikatürlerde Japon toplumunun medenileşmemiş, geri kalmış, demokratik olmayan vb. çeşitli nitelendirmelerle “lekelendiğini” görmekteyiz. Ayrıca Lee'nin ötekileştirmeyi

²⁷ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000M6> (Erişim Tarihi: 29. 04. 2022).

²⁸ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000MA> (Erişim Tarihi: 03. 05. 2022).

²⁹ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000LW> (Erişim Tarihi: 29. 04. 2022).

³⁰ <https://kawasaki.iri-project.org/content/?doi=0447544/01800000M2> (Erişim Tarihi: 03. 05. 2022).

anlatırken vurguladığı gibi Japon toplumuna ait fiziksel ve mental özellikler üzerinden de “Batılı olmayan, öteki” bir Japon imajı karşımıza çıkmaktadır. Japon halkı betimlemesinde karşımıza çıkan sıfatları şu şekilde sıralayabiliriz: Tembel, egzotik, gizemli, Hristiyanlık karşıtı ve dolayısıyla geri kalmış, uygarlaşmamış, durağan, Liberal değerlere sahip olmayan, çirkin, pis, korunmaya muhtaç, zayıf, cahil, çocuksu, at maymun gibi hayvanlara benzeyen vs.

Buna karşılık Batı, özellikle de İngilizler söz sahibi, mağrur, yerleşik, medeniyet getiren, ilerlemeci şeklinde tasvir edilmiştir.

Tespit edilen önemli bir diğer husus da, Japonya’nın dışıl, Batılıların eril olarak tasvir edilmesidir. Hobson’un Oryantalizm eleştirisinde de değindiği gibi burada Japonya’nın pasif bir nesne olarak konumlandırıldığını görmekteyiz. Buradan yola çıkarak, karikatürlerde Batı’nın Doğu üzerindeki tahakkümünün ve sömürge anlayışının yansıtıldığı tespit edilmiştir.

The Japan Punch Dergisindeki karikatürlerin geneline bakıldığında Japon modernleşmesinin yetersiz görüldüğü, Japonya’ya da bu yetersizlik hissinin dayatıldığı görüşündeyiz. Ayrıca eşitsiz anlaşmalara yapılan vurgunun, Batı’nın kolonyal yaklaşımını haklı çıkarma çabasına dayandığı kanaatindeyiz. Japonya’ya atfedilen sıfatlar bir “öteki kimliği” oluşturma çabasını ve belirgin şekilde oryantalist bakış açısını ortaya koymaktadır. Yaratılmak istenen bu öteki kimliği, Batı’nın Japonya ve Asya üzerindeki sömürgecilik süreci ile de paraleldir. Karikatürlerde Japonya’nın yanı sıra Çin, Afrika hatta Osmanlı’ya karşı da aynı bakış açısının yer alması, The Japan Punch Dergisinin doğrudan Japonya’yı gözlemleyerek değil tüm Asya toplumları hakkında belleğindeki “öteki” imajını yansıtmaktadır. Oryantalizm sözcük anlamı itibari ile Doğu’yu araştırma manasına gelse de Japan Punch dergisi örneğinde sömürge anlayışına hizmet eden bir oryantalist yaklaşım görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Ö. (2018) *Oryantalizmin Felsefi Temelleri*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Aksüt, F. (2020), *Zaman Metaforu ve Zamanın İlgası Üzerine Bir İnceleme: Gülten İmamoğlu Resimleri*. İdil, 72.
- Clark, J. (1991), Charles Wirgman (1835-1891). *Britain and Japan 1859-1991 Themes and Personalities* (ed. Cortazzi and Daniels). New York: Routledge.
- Erdemir, A. V. (2011), *Loti 'yi Anlamak Pierre Loti 'nin Doğusu*. Ankara: Kurgu Kültür Merkezi Yayınları.
- Ersöz, E. Uslu, A. D. (2015), Doğu-Batı Karşılaşmasında Çatışma, Karmaşa ve Muhtemel Bir Uzlaşma, *Journal of Theatre Criticism and Dramaturgy*, Yıl 2015, Sayı 7.
- Güllük, D. (2020), Efendi-Köle Diyalektiği ile Ben ve Öteki Kavramı Çerçevesinde Beyaz Kale, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 64.
- Hobson, J. M. (2015), *Batı Medeniyetinin Doğulu Kökenleri* (çev. Esra Ermert). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kinko, I. (2008), Manga in Japanese History, *Japanese Visual Culture* (ed. Mark W. MacWilliams). London: East Gate Book.
- Köse, M. Küçük, M. (2015), Oryantalizm ve Öteki Algısı, *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1.
- Lee, H. J. S. (2011), Out of Sōdesu-ka Shi, Creating Yobo-san: Cartooning the Korean Other in Japan's Colonial Discourse, *Japanese Language and Literature*, Vol. 45, No. 1.
- Mertcan H. (2007), Oryantalizm-Sömürgecilik İlişkisi: Batılı Fatihlerin Kılıcından Alaaddin'in Lambasına Uzanan "Aşk"ın Bitmeyen Kanlı Serüveni, *Milel ve Nihal* Cilt 4, Sayı 2.
- Mikhailova, Y. (2008), Nationalism During the Russo-Japanese War, *Japanese Visual Culture* (ed. Mark W. MacWilliams). London: East Gate Book.
- Minear, R. H. (1980), Orientalism and the Study of Japan, *The Journal of Asian Studies*, Vol. 39, No.3.
- Özdemir Eroğlu, B. (2020), Kolonyal Söylem Aracı ve Mitler Gömüsü Olarak Bir Çizgi Roman Analizi: Tenten Kongo'da, *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 10.

- Roberts, M. Hackforth J. (2005), Introduction: Visualizing Culture across the Edges of Empire, *Edges of Empire Orientalism and Visual Culture* (ed. Hachforth-Jones and Roberts), UK: Blackwell Publishing.
- Said, E. W. (2013), *Şarkiyatçılık Batı'nın Şark Anlayışları* (çev. Berna Ülner), İstanbul: Metis Yayınları.
- Yoon, J. (2017), Reconfiguring Orientalism: Japan and Korea as Depicted by Early Twentieth-Century French Orientalist Literature, *Interventions*, 19:8.
- Zarakol, A. (2011), *Yenilgiden Sonra Doğu Batı ile Yaşamayı Nasıl Öğrendi* (çev. Barış Cezar). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

The East-West dichotomy which goes back to the Greco-Persian Wars, and the orientalist perspective that emerged based on religious, political, colonialist and commercial foundations are seen as an act of the West to legitimate its hegemony. The term of the “other” emerged with the orientalist view also appears as an identity that is attributed to the Orient in order to create West’s superior identity. This term has been explained by many studies such as Bhabha’s colonial imitation theory, Lacan’s Psychoanalysis theory, Hegel’s master-slave dialectic, Goffmann’s theory of stigmatization, Renan’s philological approach and in the Enlightenment period thoughts. Edward Said, the most important critic of Orientalism, emphasized the colonial aspect of Orientalism by referring to Foucault and Gramsci. In this study, the orientalist approach of the West in British sample is studied through the cartoons in “The Japan Punch” Magazine published in Yokohama by Charles Wirgman in 1862. Although as the meaning it is defined as the study of Orient, there are serious criticisms that orientalism makes individuals and communities an object and serves the West’s hegemony. The term of the “other” emerged with the orientalist view and the “other identity” which is attributed to Japan are key concepts of the article. Concerning the Japan Punch Magazine, the question of whether it was really published as an Oriental research during the national isolation period (sakoku) or it had an Oriental perspective which saw Japan as the “other” and served to the colonialism mentality is significant. Because in The Japan Punch, the West is asserted as an supreme power and it shows that it is not just to satisfy the curiosity about the East. The evaluation of caricatures was made by taking into consideration the philosophical foundations of Orientalism and the “other” idea and political developments of that period. As a result of research, it has been ascertained that in caricatures, various physical and mental adjectives were characterized to Japan and even other Asian countries and imperial policies of West on Japan and Asia are reflected via political images. In addition, the points confirming the approaches of the theoretical structure have been ascertained. Also, we can categorize the caricatures as revealing the Japanese modernization, political developments of the period, unequal agreements, freedom and rights in Japan etc. Based on the “other identity” in caricatures, an orientalist approach related to the colonialism is obvious.